

www.e-rara.ch

Ars sphygmica seu pulsuum doctrina

Struś, Józef

Basileae, 1602

Universitätsbibliothek Basel

Shelf Mark: Ld XI 10

Persistent Link: <https://doi.org/10.3931/e-rara-61034>

Caspari Bauhini introductio in doctrinam pulsuum ad Tyrones

www.e-rara.ch

Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

CASPARI BAYHINI
INTRODVCTIO IN DO-
ctrinam Pulsuum ad Tyrones.

PULSVS σφυγμὸς Hippocrati & Aristoteli lib. de Spiritu 4. cui & σφύγξι lib. de respir. 20. & ceteris Græcis dictus à σφύζω pulso, seu salio: σφυγμὸν verò de pulsu inordinato & in composito veteribus dicebatur. Pulsus enim nomen non eundem apud authores omnes vsum habuit, ex 7. de placitis Hipp. & Plat. variè quippe à veteribus vsurpatum, ex lib. de rat. vict. acut. com. 4. aph. 26. Antiquis etenim dicebatur de motu seu pulsu, qui in membris inflāmati excitatur: dein, de palpitacionibus: tum, de vehementi arteriarū motu. Sic non omnem arteriarum motum, Pulsū dicebant, sed sensibilem tantū, qui ipsi homini prorsus vehemens esset, ex lib. quod animi mores corp. temp. sequantur 8. At primus omnium Hippocrates, Pulsus nomen literis prodidit, ex 1. de diff. puls. 2. qui Pulsū vocauit motum arteriarum omniū qualiscunq; esset, eiusq; consuetudinis idem primus omnium autor fuit, ex Gal. quod animi mo-

2. CASP. BAVHINI INTRODVCT.

res 8. Sic Praxagoras & Herophilus omnem art-
riarum sensibilem motum Pulsum appellabant, ex
1. de differ. puls. At Galenus 6. de placitis, Pulsum
appellat proprium cordis motum: non tamen om-
nem cordis operationem, Pulsum dicit.

Et licet Hippocrates primus vocis Pulsus author
sit, ipsam tamen scientiā, & hanc solam artis par-
tem, intactam reliquit, attestante Galeno 1. de diff.
puls. 2. lib. de prasag. ad posthu. 12. & 3. de cris vlc.
Si qs enim omnia quæ in hac vsq. etatē extāt Hip-
pocratis monumēta diligenter euoluat. paucissima
de Pulsuum natura, differētīs, causis, dignoscendi
modo & prasagitione est inuenturus: cū sequentia
ferē tantū habeat. Pulsus meminit lib. de humori-
bus & de ratione vict. acut. 26. Sic lib. de alimēto,
φλέβω διασφύγῃς & respiratio spiritus, pro etate
consentiunt & dissentiunt. Lib. 1. pranotionum 31.
σφυγμὸς ἐνὲν ἐν τῷ ἐποχονδρίῳ, perturbationem
aut delirium indicat: in Coacis 81. leuiter febrici-
tantes μετὰ μετὰ σφυγμὸς. Et aph. 128. φλέβες ἐν
ῥοτῶσι σφυγμὸς ἰσχυρὸς longum fore morbum: &
aph. 124. in febribus φλέβα πλεονάζουσα τῷ τραχύλῳ σφυ-
γμῷ & dolor, rem ad dysenteriam deducunt. Sic de
iudicat. 29. αἱ φλέβες σφύζονται diurnus morbus, etc.
Hic simpliciter Venæ pulsare dicūtur, quod de Ar-
teriarum (veteres enim Arterias, Venas appellaue-
re, ipsæ arteriæ asperæ, Arteriæ nomen tribuētes) in
temporibus pulsatione intelligitur in Coacis: etsi
de arteriarum in manibus pulsatione in huius libri
fine

fine & lib. 2. Epidem. 6. accipiat. Et tandem in
Coactis aph. 138. λυθαρυνή σφυγμοῖσι νοσθεῖσι.

Sic & Aristoteles pauca habet, vt libello de spi-
ritu 4. agens de tribus motionibus spiritus in arte-
ria contenti. Pulsus, ait, motio qua parte sit sensui
quoq; est manifestum, quamuis scilicet animalis
partem tangentibus: quo loci ostendit, non videri
pulsum finem habere, sed accidentarium esse &
etiam respirationi non respondere, & pulsus re-
spiratione priorem esse. Et lib. de respir. 10. quomo-
do fiat ab humore in corde tumefacto, explicat: li-
cet 2. meteor. 8. velit flatus causam esse pulsum,
quemadmodum terræ inclusi flatus, terramotum
causent.

Cum ergo Hippocrates hanc solam scientiam
pertractare aut non curarit, aut aggredi de indu-
stria noluerit, plures secuti sunt, qui ante Galenum
doctrinam hanc scriptis tradidere, vt Heraclides
Tarentinus, Alexander Philaethes, Demosthenes
Philaethes, Bacchus, Aristoxenus, Zenon, Chry-
sermus, Heraclides Erythraeus, Agathinus, Archi-
genes, Magnus, Athenæus, Asclepiades, Moschus cor-
rector cognominatus, Praxagoras, Erasistratus, vt
ex 4. de diff. puls. colligere est: inter quos primas
tenuere Archigenes & Herophilus; quorum tamen
omnium scripta periere. Quare Galenus vnus om-
nium amplissimè atq; doctissimè hanc artis par-
tem pertractauit, & pulsum scientiam ad Hip-
pocratis doctrinam adiecit, vt testatur lib. de præ-
sag.

4 CASP. BAVHINI INTRODVCT.

sag. vel Posthumum. Is enim libellum scripsit de pulsibus ad tyrones: libros quatuor de differentijs pulsuum: totidem de causis pulsuum: quatuor de dignotione pulsuum, & totidem de prasagitione ex pulsibus. Quos sanè omnes Hermannus Cruse-rius Campensis latine reddidit, sed neutiquā Ga-leni mentem in omnibus affecutus est, quemadmo-pluribus in locis IOSEPHVS STRVTHIVS, doctè monuit. Pauca tamen de Pulsuum definitio-ne, causis, differentijs & vsu aspergere lubet.

Est ergò Pulsus Aristotele lib. de respir. cap. 20. finiente, ἡ τῆς ὑγρῆς ἀπορροῦς ἐκ τῆς καρδίας, seu humoris concalescentis inflatio. Voluit enim Phi-losophus humoris in corde tumefactionem, Pulsuum facere qui semper è cibo accidat, qui vltimam cor-dis tunicam eleuet: qui, addit, semper sine vlla in-termissione fit, nam semper humor ex quo natura sanguinis oritur, continuè influit. Licet 2. meteo-ror. 8. dixerit, flatuum in corpore inclusorum vim, tam tremorem quàm pulsuum causam existere: subiungens, ita & in ipsa quoq; terra flatum simi-les effectus prestare, atq; è terramotibus alium esse veluti tremorem, alium veluti pulsuum. Sed relictā Philosophi definitione, & varijs à veteribus tra-ditis definitionibus prateritis, quas Galenus 4. de diff. pulsuum recensuit: cum Galeno libello de vsu pulsuum dicimus, Pulsuum compositum esse arte-riarum motum: cuius autor est & origo cor. Vel vt clarius 4. de diff. puls. 2. Pulsus est motus cordis & arteria-

arteriarū, quæ dilatatione & cōtractione fit à vitali facultate, quo calor natiuus partium conseruetur. Etenim vt rectè Philosophus de spiritu 4. Pulsus per initia statim in constitutione cordis emergit, id quod in sectione viuorum & pulli formatione ex ouo posse deprehendi astruit.

Hæc autem pulsatilis vis non è neruis, sed è corpore Cordis oritur: neq; neruis Cor ad suam obendam functionem indiget: ex 7. ad. anat. 8.

Quomodo verò se habeat pulsatio cordis & arteriarum, controuertitur: siquidem Erasistrati fuerit sententia, quando cor attollitur, arterias demitti, & quando cor demittitur, arterias attolli: etenim vt 4. de diff. puls. 2. habetur, contendit arterias, contra ac cor pulsare. Hoc cum distenditur, repleti, eò quod consequitur ad vacuatum: Arterias, cum replentur, distendi: repleti autem immisso à corde spiritu. Simul fieri vtrumq; necesse esse, distensionem & repletionem, earum verò alteram antecedere alteri rationem causa obtinentem, in corde distensionem, repletionem in arterijs, vt cernitur in externis rebus. Folles fabrorum, quia distenduntur, proinde replentur. Sacci, culei, vtres, quod impleantur, idcirco distenduntur. Contra verò Herophilus, omnes arterias simul cum corde dilatari ac constringi docuit. Et Aristoteles posterioris fuit sententia, quemadmodum hæc ipse verba libro de Spiratione docent. καὶ σφύσσουσιν αἱ φλέβες πᾶσαι ἢ ἀπὸ ἀνάγκης, διὰ τὸ ἡγῆσθαι ἐν τῷ καρ-

6 CASP. BAVHINI INTRODVCT.

*Alia: λιυῆ δὲ ἢ λαοῦ δὲ δει: ὅς τε λιυῆται δει, ἢ ἀπο-
 ἀρῆται, ὅτε λιυῆ. Quam sententiam & Galenus
 probauit, Herophili sententia subscribens, vt qui de
 vsu puls. 1. omnes inter se arterias & cor eandem
 pulsandirationem habere dicat: & 4. de diff. puls.
 2. aperte Erasistrati opinionem damnat. Sic & 6.
 de vsu part. vltimo, ex anatome rationem reddit,
 ostendens simul quidē arterias nō eō dilatari, quod
 manante à corde spiritu oppleantur, sed non modò
 in perfectis iam animalibus, sed etiam in foetibus
 euidenter apparere: arterijs vim illā qua ipse mo-
 uentur cor ipsum suppeditare, non tamen ipsas ceu
 vtres quosdam flatu distendens atq; implens. Si-
 quidem arteria non ob id dilatentur quod imple-
 antur, sed quod dilatentur impleri. At Auicenna
 fen. 1. primi, cap. 4. doct. 6. dicit virtutem vitalem
 simul constringere & dilatare: & rursus 2. primi,
 cap. 6. Arterias non secundum modum dilatationis
 & constrictionis cordis, sed secundum proprium
 arteriarū corpus moueri, Rationibus nititur binis.*

*Cor, dicit, ex Galeni sententia & arteria dilata-
 tione trahunt, constrictione expellunt: sed non pos-
 sunt simul cor & Arteria trahere, quoniam corde
 ab arterijs trahēte, & arterijs à corde, mutua tra-
 ctione impediuntur. Dein addit, qua ratione fiet
 vt cor accipiat ab arteria venali & mittat in aor-
 tã dilatando vtrumq; an potest cor, quia ita expe-
 dit, ita aëris & spirituum materiam dispensare?*

*Ad prius respondetur dupliciter: primo ex Hip-
 pocratis*

pocratis sententia, sepius à Galeno repetita, omnia in humano corpore communē habere confluxum, ita vt omnia ex omnibus possint accipere & in omnia demandare, ita vt non opus sit vt corde expellente, arterie ad receptionem dilatentur, neq; cōtra: Sed simul expellere possunt in se scilicet, & in alia omnia membra & extra corpus. Dein, arterias non omnino obstrui cum constringuntur, sed sua etiam caua retinere, ita vt possint simul ab altera parte recipere & in alteram motu vno & perpetuo remittere, vt in vasis praelongis vndiquaq; pariter compressis fieri conspiciamus.

Posteriori argumento satisfaciet experimētum à Galeno & vsu part. propositum: scilicet, si applicetur manus dextra regioni cordis, & sinistra carpo manus adponatur, tum obseruare licebit idem ne sit an contrarius motus, maximē cum intelligi non possit cor dilatari, & ex eius penetralibus trahentes ortum arterias non simul dilatari. Alia rō agitur, id est quoniam à corde suspenduntur, vt dicebat Aristoteles. Dein & viui animalis sectio veritatē docebit. Verū & tertio, causa, in Valuulas quæ vasis ipsius cordis adpositæ sunt, referri debet: tum enim cū cor dilatatur & vndiquaq; trahit, id quod amandatum est resumere non potest, quia valuula adpositæ id impediunt.

Causa verò huius motus efficiens, cum Arteria motus non à voluntate, sed à natura fiat, ex 2 de tuenda sanitate II. facultas erit non animalis sed natura-

8 CASP. BAVHINI INTRODVCT.

naturalis. Et cum hic motus non sit obscurus, ut est Venarum. sed euidens ex libro de Tremore, cap. 17. hac ratione dici potest, etiā fieri à facultate vitali.

Vnde verò hæc facultas dependeat, an à corde influat, an verò hunc motum Arteria ex sese habeant, inter auctores non conuenit. Herophili opinio fuit, Arteriarum tunicam distendi contrahiq; non secus ac cor, sed facultatem non habere innatam, qua hoc agant, sed cordi referre acceptam. Erasistratus neutrum probat, ut habetur 4. de Different. puls. 2. Voluit enim Arteriarum motum fieri ab insita quadam vi, quæ arterijs insit, & non aliunde influere, & quidem pluribus rationibus hæc opinio stabilitur. Prima: Si motus arteriarum esset ab alio, foret violentus, nullum autem violentum perpetuum. Cum igitur motus arteriarum, quàm diu homo viuit, sit perpetuus, necessum est non esse eius motum violentum: si non est violentus, tunc non ab alio, sed ex se habebit motum. Secunda: si aliunde motus, tum arteria siue à frigido, siue à calido alterata motum retinebit: contrarium autem verum, si enim refrigerentur, omni prorsus motu sublato, concident. Hoc capitis vulnera testatum faciunt: si enim somenta, aut linamenta, membrana cerebri imposueris, videbis arterias, pulsu moueri: sin verò auferas ut refrigeretur prorsus, concidet motus. Tertia: ab inconstante causa non sit effectus perpetuus: atqui sanguinis feruor, seu ebullitio accidentaria causa est:

est: ergo. Quarta: partes quacunque mouentur, fibras & longas & transuersas habent, quibus fit dilatatio & contractio, vt in corde. Arteria cum duplicem habeat tunicam, quarum interna quintuplo externa ob continuum motum crassior, & transuersis fibris prædita, sequitur arterias habere motum ex se, & non aliundè. Quinta: Si ad sanguinis motum mouerentur arteria, tum à parte post partem mouerentur motu vndoso & inæquali: at contrarium ex sensu colligitur. Sexta: si feruor motus dilatationis causa, sequeretur in pestilentibus febribus, in gangranis, vbi maximus est feruor, dilatationem esse maximam. Septima: idem pulsus est in inguinibus, in manus carpo, qui in axillis loco cordi, longè propinquiori, quod esse non posset, si à corde esset motus: vehementior enim motus est, qui suo principio propinquior, quod ostendit tactus motioq; corporis externa. Octaua: si à corde, & non ex se arteria motum habent, tum & vena ex dextro ventriculo cordis egressæ motum habebunt: eodem enim modo dexter cordis ventriculus contrahitur quo sinister: cum ergo eadem vtrobiq; causa sit, cur non idem erit effectus? Hæ præcipua sunt, quibus vñtur rationes, quas alibi refutabimus, veritatē tantūm ostensuri.

Alij verò sunt, qui ita pronunciant: Arterias motum in se habere, id est, causam motus. sed à spiritu à corde in ipsas transfuso virtutem ac facultatem mouendi insitam, actuari. Vnde mirum non sit,

fit, si spiritibus intra cor receptis Arteria non moueantur, aut pulsant, cum illa vis insita, à spiritibus ad actum incitetur, non secus atque appetentia ab acidis.

At Hippocrates & Galenus 3. de Præfag. ex pulsibus 3. de usu puls. 6. 2. de ratione victus 42. 1. de causis pulsuum 4. 3. fac. natur. 14. alijq; volunt, vim hanc pulsificam, id est arteriarum dilatationem & contractionem non inesse arterijs, sed prodire à facultate, id est vi quadam quæ à corde in arterias transfunditur, quam facultatem & naturam spiritus excitant, vi motus per arterias discurrentes: quare à corde pulsatilem vim accipiunt, ex 1. de usu part. 16. quod rationibus pluribus comprobari posset, sed vna alteraue in præsens sufficiet. Prima, quod ad cordis alterationem, siue corpus incalasciat, siue quoquo modo afficiatur, arteriarum motus sequatur. Dein, hoc ostendit pars arteriæ vinculo intercepta, quæ quamdiu intercepta est, pars vinculo subiecta motum non habet: ablato vinculo, motus redit: quod si arteriæ ex sese mouerentur, etiam pars sub vinculo non secus quàm ea quæ supra est moueretur. Hoc autem fit non per spiritum, sed per tunicas vt cordi sunt connectæ, ex libro de usu pulsuum 4. & libro an sanguis in arterijs (contra Erasistratum, qui negauit in arterijs sanguinem esse) 8. Et licet facultas hæc non sit arterijs insita, sed influat, non potest tamen agere, nisi per instrumentum proportionatum (quale est

le est arteria corpus intus cauum, & spissis tunicis donatum, ex lib. 1. de causis pulsuum, cap. 4.) & per arteriarum calidum innatum. Vnde Galenus 8. de placitis Hippocratis & Platonis, cap. 7. statuit, arteriarum motum produci à calido insito, non tanquam ab agente principali, quæ est facultas pulsifica, sed tanquam ab agente instrumèntali.

Partes pulsus quatuor habet, diastolem, seu dilatationem, systolen seu contractionem, & duas quietes, ex 3. de dignoscendis pulsibus, cap. de Rhythmis: attamen externa & interna arteria quies per se pulsus partes non sunt, ex 1. de dignoscendis pulsibus, cap. ult.

At pulsus differentias quasdam esse, rectè dicitur, ut habetur lib. 2. de differentiis pulsuum: tot autem sunt primæ & generales differentie, quot sunt causarum, ex 1. de causis pulsuum. Octo autem sunt generum primorum differentie, quæ à quibusdam qualitates, sed non rectè, dicuntur, ex 2. de different. puls.

Prima verò genera seu differentie primæ, ut voluit Galenus lib. 1. de differentiis pulsuum, desumuntur, aut è motu & quiete arteriarum, utroque duplici: aut è contractionis ac distensionis quantitate circa singulas tres arterie dimensiones contingente: aut è distensionis qualitate: item è pleno & vacuo, quæ circa internam arteriarum capacitatem sunt: aut è duritie & mollitie arteriarum: aut ex æqualitate horum inter se, aut inæqualitate

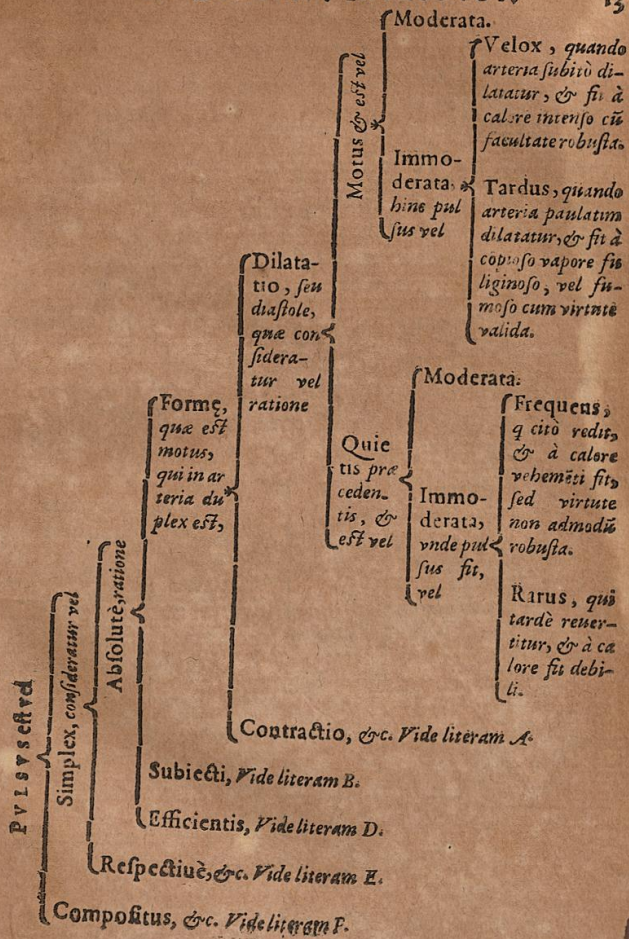
qualitate: & è contractionis ac distensionis temporum proportionē: quibus duæ accedunt aliæ collectiuae appellatae.

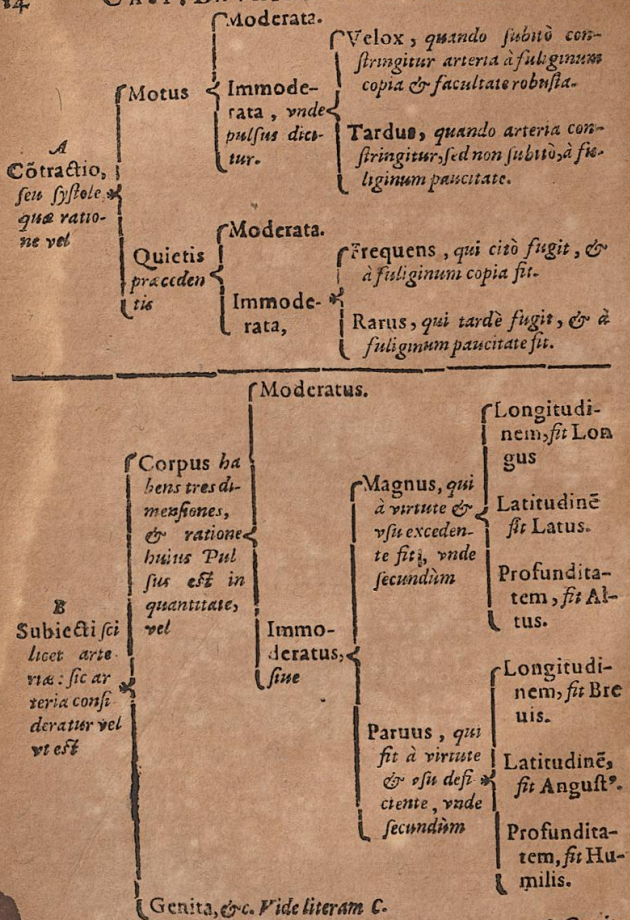
Pulsuum primi generis quod è motu aut quiete arteriarum sumitur, differentia specifica sunt, celer seu velox, tardus, mediocris, ex libro 1. de Differentijs pulsuum, cap. 5. Quod verò è distensionis quantitate sumitur, sunt longus, latus, brevis, angustus, altus, humilis, ex eodem loco. Quod in contentione vel qualitatē percussione consistit, differentia specifica, vehemens, imbecillus & medius, ex cap. 6. Quod circa capacitatem arteriarum, differentia, plenus, vacuus, medius, ex eodem capite. Quod circa tunicas arteriarum consistit, differentia sunt, durus, mollis, medius. Quietis tempore consistentium, velox, tardus, medius: creber, rarus, medius, & horum differentia, ex cap. 7. & 9.

Sed pulsuum differentias & causas earum breuiter, sed clarè & perspicuè Tabella subsequens explicabit.

* *

PULSVS

C Genita à fa- cultate ge- neratrice, q̃ concurrit p	Alteratri- cem	Moderatam.	Durus, ab arterie dis- ritie.
		Immoderatam, & pulsus est	Mollis, ab eius mol- litie.
	Formatricem, quæ cavi- tatem arteriæ tribuit: eamq̃; vel magis, vel minus ca- uam, unde Pulsus secun- dum cavitatem vel	Moderatus.	Plenus, à fa- cultate robu- sta & copia sanguinis, ac spirituum.
		Immo- deratus, & hic vel	Vacuus, à fa- cultate debili & inopia san- guinis & spi- rituum.

D Efficientis, quæ est facultas naturalis, tum attractrix, tum expultrix, qua concurrit, vt influit à corde, adiuuante calore nativo arteriarum, & ra- tione huius dicitur Pulsus vel	Moderatus.	Vehemens, ob facultatis robur.
	Immoderatus, & hic vel	Debilis, ob facul- tatis imbecillita- tem.

Aequalis, ob aequalitatem virtutis, instrumenti, & necessitatis.

Aequalitatem, quæ considerari potest, vel in vno ictu, vel in pluribus: & secundum hanc fit Pulsus

Inæqualis, ob inæqualitatem in instrumento, aut virtute, aut necessitate, ut in contrarietate, quando ira & timor coniunguntur.

Ordinatus.

E
Respectiuè, secundum

Ordinem, qui considerari debet in pluribus ictibus: & ratione huius Pulsus dicitur vel

Inordinatus, qui causas easdem, quas inæquales habet, sed vehementiores.

Rhythmus seu proportionem, quam Pulsus habet cum temperamento, ætate, sexu, regione, anni tempore, consuetudine, exercitio: & ita dicitur vel

Proportionatus.

Improportionatus, qui fit, quando mutatur versus.

F Compo-

Hecticus, qui semper simili
 lis manet, nec inæqualis, nec
 inordinatus est, composi-
 tus ex

{Frequenti}
 {Paruo}
 {Imbecilli,}

à facultate imbecilli.

Myurus seu Decurtatus, aut
 mutilus ex

{Paruo,}
 {Debili,}

hic vel est

Reciprocus, quando
 videlicet magnus re-
 dit à facultate nimis
 debili causatus.

Non reciprocus,
 quando non reuer-
 titur magnus, sed
 semper parvus est,
 ob facultatem debi-
 liorem.

Deficiens, qui prorsus evanescit, & Myuro imbecillior, qui se non est reciprocus, est pessimus.

Serrinus, in quo digiti quasi à serra secantur, & propter inflammationem loci nervosi fit.

Vermicularis, qui creber, parvus, debilis, à virtute debili causatus.

Formicans, illo peior, crebrior, minor, debilior.

Vndosus, inæqualis est, in modum vnde assurgit, vehemens est & magnus, & vitiò instrumenti non facultatis fit.

Conuulsivus, inæqualis in sede arteriæ, ut ea conuelli videatur, quare durus est & parvus.

Vibratus, illo magis inæqualis in sede arteriæ: quædam enim partes sursum, quædam deorsum moventur.

Intermittens, inæqualis est, potissimum in raritate: & fit à facultate oppressa.

Intercurrens, inæqualis est in crebritate, fit à facultate oppressa, minus tamen quàm in intermittente.

Caprizans, inæqualis est, præsertim secundum velocitatem & vehementiam, qui fit ob facultatem oppressam.

18 CASP. BAVHINI INTRODVCT.

Nunc de vsu Pulsus, huiusq; doctrina: & recto tangendi arteriam modo, pauca subiiciamus.

Quoad vsus, Aristoteles lib. 1. de spiritu, cap. 4. Pulsus, ait, accidentarius est, nec finem habere videtur, ob quem fuerit institutus, sed actionis necessitatem sequitur calor ipsius scilicet in humidum. Et ut calore vehemente in humidum agente, necesse est quae in flatum resolvuntur partes ob ventilationem bullas excitare, ita Pulsus quoque fieri in animalis corpore par est, statimq; per initia primum consistit pulsus: haec ille. At Galeno, pulsus causa tuendi caloris vniuersi corporis creati sunt, quem refrigerant, & si quid sit fuliginis ex succorum adustione contractum, id excernant è vestigio, ex lib. 1. de causis pulsuum, cap. 1. & lib. 1. de vsu pulsuum. Verum Pulsuum vsus duplex est, primus & maximus, caloris natiui tutela: secundus, animalis spiritus generatio, ex lib. 1. de praesag. ex pulsibus, ad principium, & libro 4. de differentiis pulsuum, cap. 2.

Quare Pulsus & Respirationis, vnus vsus & finis est, ex libro de vsu pulsuum: siquidem ei calori qui per totum animal dispersus est, à Pulsibus utilitas manat: uti ei calori qui circa cor est à Respiratione: ex eodem loco, & lib. de differ. respir. cum pulsus sit conditus caloris in quaque parte custodiendi gratia, ex lib. de vsu puls.

Non tamen dissimilitudinem inter Pulsus ac Respirationem esse negamus: & quidem haec Aristotelis

reli fuit sentētia lib. de spiritu 4 respirationi pulsum non respondere, & hoc quidem signum esse: siue enim frequens, siue equalis, & siue magna sit, siue levis respiratio, Pulsus similis idemq; semper manet, sed inaequalis fit, & intenditur, tum pro corporis affectionibus varijs, tum anima, veluti timore, spe, agonia. Quare Galenus lib. de differ. respir. hanc dissimilitudinē manare ostendit, partim ex instrumentis, partim ex facultate vtriusq; effedrice: alia namque respirationis, alia pulsus sunt organa: & respirationis facultas animalis est: pulsum opifex vitalis. Hinc libro de usu puls. ad finem, pulsum à respiratione vna tantum re dissidere pronunciauit: nempe quod respiratio ab animali facultate: pulsus à vitali manat. Sic etiam pulsus ex Aristotele loco citato respiratione prior statuendus, nam cum primum respirat, ubi in lucem editus fuerit partus.

Ars hac eò instituta, vt praesentia complectamur, & impendentia agrotis provideamus, non vò quid quoquo nomine appellemus, ex lib. 1. de puls. differ. cap. 1.

Quare Pulsus dignoscere magna difficultatis est, ex 1. de dignosc. pulsib. 1. ita vt Herophilus propter huius artis difficultatem à discipulis derelictus fuerit, Plinio lib. 11. cap. 37. referente. Et Galenus in Pulsuum dignotione perdiscenda, mirans adhibuit diligentiam, ex lib. 1. de dignosc. pulsib. vt ibidem pronunciarit, artem dignoscendorum

pulsuum egregiè nauos industriosq̃, nō voluptuarios querere.

Quòd autem horum dignoscendorum magna sit difficultas, causa est, quòd tempus exigit longius, & tactu opus sit exercitato, ex lib. 1. de dignoscendis pulsib. ad princip. hinc 3. de dignosc. pulsib. ait, Pulsus cuiusque contrectationem appositam inuenturus, singulari prudentia esse, & expertum in dignoscendo oportet. Idcirco 1. de dignosc. puls. ad pulsuum exactissimam & absolutissimam cognitionem totam vitam humanam requiri putat.

Quare breuiter subiiciamus modum legitimū Arterias explorandi, vbi monebimus, quomodo Medicus, & quomodo Aeger se gerere debeant. Ut ergo Medicus rectè Pulsum explorare norit, sese intangendorum sanorum & temperatorum corporum arterijs dum ab omni vehementi motu liberi sunt, exerceri debet, quo recessum à naturali statu agnoscere possit. Idcirco Galenus lib. 1. de causis pulsuum, cap. 4. Pulsum naturaliter ad vnguem comparatum in animante esse spectandum, in requiete posito omnium magnarum & validarum alterationum monet, validam autem alterationem, ira, exercitatio, vinum concitant. Temperatum verò corpus quale sit ex Galenij libris temperamentorum, & libro de optima corporis constitutione, discet. Hinc ad agrum vocatus, non subito manum arteria applicabit, cum sæpè Medici aduentu agrotantis pulsus perturbetur: sed residebit

debit. hilari vultu singula, quæ ad morbum pertinent exquiret, vt habet Celsus libro 3. capite 6. & si opus sit animum addet. Inde ægri brachium & manum situ conuenienti, quemadmodum naturaliter locari consuevit, collocabit, non valdè extensum, sed modicè cōtractum Thoraci imponet: manu nec prona situata, nec in palmam distenta, ne arteria intrò feratur: nec in pugnum contracta, ne arteria eleuetur: eadèmq; libera: quam Medicus sinistra manu modicè sublatam sustinebit: & ne æger manum moueat monebit. Mox digitis, non vno, sed quatuor, quo plures differentias pulsus aduertere possit, ijsq; nec callo obductis nec asperis, imò nec frigidis, cùm sensus tum eorum minor sit: & digitorum pulpis, vt quæ exquisitissimo sensu sint præditæ, arteriam tanget, & quidem non semel, sed pluries. Obseruando non solum iētum, sed etiam distentionē seu tres dimensiones arteriæ, ex 1. de dignosc. pulsib. imò & contractionem contra Empiricorum opinionem, qui contractionem sentire negant, ex 1. de dignosc. pulsib. 3. & 4. Tres autem modi sunt applicandi manuum pulsibus, ex 1. de dignosc. pulsib. palpatio, quæ fit suspensa manu: compressio, quæ fit premendo vsque ad profundum: applicatio, quæ media est inter palpationem & compressionem. Exempli gratia: Pulsibus paruis & imbecillibus hic tangendi modus accommodatus in primis omnino est, vt tangens non premat, imò sæpè leniter contrectet, & veluti

suspendat manum, ex lib. 3. dignosc. puls. cap. 2. Sic, ut pulsus vehementis deprehendatur robur, necessum est, ut qui tangit digitos valde infigat, ex lib. 1. dignosc. puls. cap. 5. Verum in tangendo multi respiciendi pulsus, comparandiq; inter se accurate motus, ex lib. 2. de presag. ex puls. cap. 10.

Locus qui tangi debet nunc ostendatur: Et si totius corporis arterie moueantur, non tamen perinde omnium motum sentias, sed in partibus nulla carne tectus, clarius: in carnosiss, obscurius. Quæ crassâ carne tectæ sunt, aut sub ossibus latent, aut quibus corpora sunt alia obiecta, harum, dum valet animal, motum non percipias. Quod si vehementer emarcuerit, arteria, quæ sita est secundum dorsum, tangentibus abdomen, motum sæpenumero repræsentat. Et quidem sensu perceperunt eas, quæ in cruribus, & coxis, & tibijs, & brachijs, & cubitis, cum prius non apparerent. At semper arterie temporum, ac pedum secundum plantas, manuum in earum parte interna, illustrem motum habent. His minus, non illæ tamen obscure, pulsant arterie capitis post aures, & quæ tenent brachij interiorē regionē, & nonnullæ aliæ, quæ non ita profundè sub carne latitant: ut habetur libro de pulsib. ad tyron. cap. 1. Tangi autem pleurumque solet viriusque carpi arteria, ex lib. 2. de presag. ex pulsib. cap. 11. quia nulla neque promptius, neque honestius, nec etiam commodius tangitur: hæ enim quod locus carne vacet apertissima sunt;

sunt: nec opus est, ut in alijs, harum gratia ullam
 corporis partem detegere: ad hac in rectum ducta
 sunt, id quod non parum ad exactam noticiam re-
 fert: ex libro de pulsib. ad tyron. cap. 1. Qua verò
 ratione diuersorum morborum pulsus sint & co-
 gnoscendi & distinguendi nihil addimus: cum id
 & à STRUTHIO & à CAPEVACCIO in
 sequentibus fusè sint proposita: quare in prasens
 hic subsistere placet, & DEO Opt. Max. quod ad
 hac gratiam sit largitus laudes cano,
 ipsiusque nomen ce-
 lebro.

AD

